

KOMPETANSEPLAN for kontaktsykepleiere i kreftomsorg og lindrende behandling i Telemark

2021 - 2023

Overordnet målsetting

Å bidra til at kontaktsykepleier har kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør ham/henne i stand til å utføre og stimulere til bedre kvalitet innen palliasjon og kreftomsorg ved egen arbeidsplass.

Målet oppnås gjennom planmessig kompetanseheving, klinisk virksomhet på arbeidsplassen, samhandling og systemarbeid.

Kompetanseplan sees i sammenheng med gjeldende samarbeidsavtale og funksjonsbeskrivelse.

Kompetansenivå

Kontaktsykepleierne skal ha kompetanse tilsvarende nivå B beskrevet i [Nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon](#) i kreftomsorgen. Nye kontaktsykepleiere, uavhengig om de har videreutdanning i kreftsykepleie eller palliasjon, anbefales å delta på introduksjonskurs innen grunnleggende palliasjon.

Kontaktsykepleier skal gjennomgå følgende undervisningsprogram:

1. Introduksjonskurs – grunnkurs i palliasjon. (3 dager) Arrangeres hvert 2. år (neste gang 2022)

Arrangør: Palliativ enhet i samarbeid med *Arbeidsutvalget for nettverket*

Varighet: 6 timer x 3

Deltakere:

Kontaktsykepleiere. Andre sykepleiere som jobber med palliative pasienter har anledning til å delta. Maks 30 deltagere.

Undervisningsformer:

Forelesninger og metoder hvor kontaktsykepleierne er aktivt deltakende.

1. dag: Rolle, nettverk, systemarbeid, palliasjon

Mål:

At kontaktsykepleier

- får en forståelse av kontaktsykepleiers oppgaver og rolle.
- blir kjent med organisering av nettverket i regionen og fylket.
- blir kjent med tilbud innen kreftomsorg og lindrende behandling i helseforetaksområdet og hva som kjennetegner fagfeltet
- blir kjent med sin funksjonsbeskrivelse og sammen med leder legger en plan for arbeidet.
- er informert om internettsider med retningslinjer og prosedyrer
- blir kjent med ulike metoder for å kartlegge symptomer ved alvorlig sykdom, deriblant ESAS-r.
- har grunnleggende kunnskap om utarbeidelse og bruk av Individuell plan (IP), og har innsikt i betydningen av samarbeid på tvers av sektorene.

2. dag

Tverrfaglighet, symptomkartlegging, pårørende, kommunikasjon, IP

3. dag

Symptomlindring

Mål for dag to og tre

- At kontaktsykepleier
  - har fått undervisning i aktuelle tema innen kreftomsorg og lindrende behandling
  - har fått diskutert aktuelle problemstillinger fra egen praksis
  - har fått økt kompetanse i møte med alvorlig syke kreftpasienter og deres pårørende
  - har innsikt i oppfølging av barn og unge som pårørende.
  - er kjent med og utveksler erfaring med gode systemer og rutiner for oppfølging og pleie av kreft- og palliative pasienter
  - kan tilrettelegge for undervisning og opplæring i kreftomsorg og lindrende behandling i egen kommune/institusjon.
  - har fokus på tverrfaglig samarbeid
  - har innsikt i betydningen av samarbeid på tvers av sektorene.

Anbefalt litteratur:

Bøker:

Kaasa S, Loge JH (red) *Palliasjon*, Nordisk lærebok. 3. utgave, Oslo: Gyldendal Akademisk; 2016. Kapitlene Palliativ medisin – en innledning s. 34 – 49 og Diagnostikk innen palliasjon – en generell innføring s. 202 -214.

Nettsider:

Nasjonale faglige råd for lindrende behandling i livets slutfase, Helsedirektoratet, 2018
<https://helsedirektoratet.no/palliasjon/nasjonale-faglige-rad-for-lindrende-behandling-i-livets-slutfase>

Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen, Oslo: Helsedirektoratet, 2019.
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonalt-handlingsprogram-med-retningslinjer-for-palliasjon-i-kreftomsorgen>

Kapitlene Innledning (Grunnleggende palliasjon), Organisering og kompetanse.

ESAS symptomregistrering:

<https://oslo-universitetssykehus.no/edmonton-symptom-assessment-system-esas>

Individuell plan: <https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/regional-kompetansetjeneste-for-lindrende-behandling-klb/individuell-plan>

Regionalt kompetansetjeneste for lindrende behandling (KLB)<https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/regional-kompetansetjeneste-for-lindrende-behandling-klb>

Palliative tilbud og kompetansenettverk:<https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/regional-kompetansetjeneste-for-lindrende-behandling-klb/utlistningssider-klb/-palliative-tilbud-og-kompetansenettverk>

Kontaktsykepleiernetttverk for kreftomsorg og lindrende behandling i Telemark

<https://www.sthf.no/helsefaglig/samhandling/kontaktsykepleiernetttverk>

Palliativ enhet, nettsider:

<https://www.sthf.no/helsefaglig/samhandling/kontaktsykepleiernetttverk/faglige-retningslinjer>

Kompetansesenter for lindrende behandling (Lindring i Nord), Håndbok i lindrende behandling, Universitetssykehuset Nord-Norge, revidert sist 2016.

[https://unn.no/Documents/Kompetansetjenester%20og%20fagr%c3%a5d/Regionalt%20kompetansesenter%20for%20lindrende%20behandling/handbok lindrende behandling revidert 2016.pdf](https://unn.no/Documents/Kompetansetjenester%20og%20fagr%c3%a5d/Regionalt%20kompetansesenter%20for%20lindrende%20behandling/handbok%20lindrende%20behandling%20revidert%202016.pdf)

Annen aktuell litteratur ut fra tema det blir undervist i på samlingen.

2. Hospitering

Det anbefales at nye kontaktsykepleiere hospiterer på Palliativ enhet i løpet av det første året de tiltrer sin rolle. Den enkelte kontaktsykepleier må selv sette mål for hospiteringen ut fra egen kompetanse og arbeidsplass.

Mål for hospitering

- Bedre samhandling mellom 1- og 2 linjetjenesten ved å gi kontaktsykepleierne økt kunnskap om hverandres arbeidsfelt og kompetanse
- Sikre kontinuitet og faglig god kvalitet i tjenestetilbudet til kreftpasienter og pasienter i palliativ fase
- Øke kompetansen i arbeidet gjennom kunnskapsutveksling og innsikt i hverandres arbeid for pasientens beste
- Bygge faglig nettverk mellom helsepersonell på ulike nivåer og mellom ulike yrkesgrupper

Varighet:

Gjensidig hospitering kommune/sykehus.

Sykehuset Telemark tilbyr:

Hospitering 2 dager på Palliativ enhet + 1 dag på cytostatika poliklinikken

Deltakere:

Kontaktsykepleiere fra 1. og 2. linjetjenesten

Fagdager og nettverksmøter

Hensikten med fagdager og nettverkssamlinger er at kontaktsykepleier skal bli kjent med andre i nettverket, videreutvikle sin kompetanse og ferdigheter og oppdateres på ny kunnskap innen praktisk palliasjon, samhandling og systemarbeid. Dette for å være i stand til å fylle sin rolle som ressursperson for pasient, pårørende, etterlatte og kollegaer.

Innholdet på fagdager og i nettverksmøter tar opp temaer som gir kontaktsykepleier mulighet til å oppnå og videreutvikle en kompetanse tilsvarende nivå B beskrevet i [Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen](#)

3. Lokale nettverksmøter:

Interkommunale samlinger, vår: (1 dag/6 t)

Tema: Fag, systemarbeid, samhandling

Deltakere: Kontaktsykepleiere og eventuelt nærmeste leder ved aktuelle tema.

Mål

At kontaktsykepleier

- har fått presentert siste års arbeid og resultat av arbeid i nettverket
- er oppdatert på utviklingen innen fagområdet palliasjon/kreftomsorg (bl.a.lovverk/endringer, utviklingstrekk, nasjonale/internasjonale trender)
- har fått informasjon om pågående prosjekter innen palliasjon i helseforetaket

- har fått økt oppmerksomhet og bevissthet omkring egen adferd og egne reaksjoner i møte med alvorlig syke pasienter
- har fått diskutert aktuelle problemstillinger fra egen praksis (rolle)
- har fått undervisning i aktuelle tema innen palliasjon
- er aktive bidragsytere i samlingen
- har fokus på tverrfaglig samarbeid
- har fått utvekslet erfaringer i bruk av ESAS-r, observasjon/kartleggingsveileder, Individuell plan, Livets siste dager og andre aktuelle verktøy
- kan tilrettelegge for undervisning og opplæring i kreftomsorg og lindrende behandling i egen kommune/institusjon

4. Felles årlig fagdag(er) i nettverket: Høstsamling: (2dager i 2021, 1 dag i 2022 osv..)

1.dag (6 timer)

Tema: Aktuelle nyheter, prosjekter, nettverket, fagtema

Deltakere: Kontaktsykepleiere.

2.dag (6 timer)

Tema: Fagdag

Deltakere: Kontaktsykepleiere, aktuelt helsepersonell i fylket inviteres inn.

Undervisningsformer:

Varierte undervisningsmetoder (forelesninger, film, summegrupper, gruppearbeid), casediskusjon, med vektlegging av tverrfaglig kompetanse ved valg av forelesere

Aktuelle tema til årlig fagdag og lokale nettverksmøter:

Grunnleggende symptomlindring, hva må sykepleier være oppmerksom på ved:

- Smerter; kartlegging/diagnostikk/behandling, smertepumpe
- Kvalme og oppkast
- Obstipasjon
- Pustebesvær/dyspnoe
- Ernæring/kartlegging av ernæringsstatus
- Tretthet
- Munntørrhet / symptomer fra munnen
- Angst/uro/depresjon/
- Delir
- Væskebehandling
- Den døende pasienten
- Familien inkl. barn som pårørende
- Sorg, etterlatte arbeid
- Eksistensiell og åndelig omsorg – psykologisk og åndelig lidelse
- Økonomiske støtteordninger
- Fysisk funksjon – rehabilitering/habilitering
- Kommunikasjon
- Kontaktsykepleieren som kunnskapsformidler/veileder
- Etnisitets- og kulturforståelse i møte med alvorlig sykdom
- Ethiske vurderinger i forbindelse med respekt, pasientrettigheter, pasientønsker, verdighet, autonomi, eutanasi
- Betydning av alvorlig sykdom for den syke (selvbilde, kroppsbilde, seksualitet)

- Ivaretagelse av hjelperen
- Samhandling

Anbefalt litteratur:

Bøker:

- Kaasa S, Loge JH (red) *Palliasjon*, Nordisk lærebok. 3. utgave, Oslo: Gyldendal Akademisk; 2016.
- Ferrell BR, Coyle N, Praise JA (edit). *Oxford Textbook of Palliative Nursing*. 4. edition. Oxford University Press, 2015
- Twycross R, Wilcock A, Howard P. *Palliative Care Formulary*. 6. Edition. United Kingdom 2017. <https://www.palliativedrugs.com/>

Retningslinjer og anbefalinger:

Nasjonale faglige råd for lindrende behandling i livets slutfase. Helsedirektoratet 2018
<https://helsedirektoratet.no/palliasjon/nasjonale-faglige-rad-for-lindrende-behandling-i-livets-slutfase>

Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen. Helsedirektoratet, 2019
<http://www.helsebiblioteket.no/Retningslinjer/Palliasjon/Forord>

Beslutningsprosesser ved begrensning av livsforlengende behandling. Helsedirektoratet, 2013
<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/67/IS-2091-Beslutningsprosesser-ved-begrensning-av-livsforlengende-behandling.pdf>

Forhåndssamtale med alvorlig syke geriatriske pasienter og deres pårørende på sykehus.
Retningslinje, Oslo Universitetssykehus (2020)
<https://www.helsebiblioteket.no/fagprosedyrer>

Veileder: *Forhåndssamtaler på sykehjem*. Senter for medisinsk etikk, Universitetet i Oslo
<https://www.med.uio.no/helsam/tjenester/kunnskap/etikk-helsetjenesten/forskning/publikasjoner/2017/veileder-forhandssamtaler.html>.

Livets siste dager – plan for lindring i livets slutfase. Kompetansesenter i lindrende behandling, Helseregion Vest.(2016)
<https://helse-bergen.no/kompetansesenter-i-lindrende-behandling/palliasjon-verktoy-for-helsepersonell>

Palliasjon til barn og unge. Nasjonal faglig retningslinje for palliasjon til barn og unge uavhengig av diagnose. Helsedirektoratet, 2017
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/palliasjon-til-barn-og-unge>

Nasjonal faglig retningslinje om demens. Helsedirektoratet, 2020
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonal-faglig-retningslinje-om-demens>

Pårørendeveileder: Veileder om pårørende i helse- og omsorgstjenesten. Helsedirektoratet, 2019
<https://helsedirektoratet.no/retningslinje/paerorendeveileder>

Aktuelle nettsider:

BarnsBeste: Nasjonalt kompetansenettverk for barn som pårørende, Sørlandet sykehus.

www.barnsbeste.no

<https://sshf.no/helsefaglig/kompetansetjenester/barnsbeste>

Pårørendeprogrammet: <http://parorendeprogrammet.no/hjem>

Helsedirektoratet, lindrende behandling: <https://helsedirektoratet.no/sykehjem-og-hjemmetjenester/lindrende-behandling-palliasjon>

Helsebiblioteket: Fagprosedyrer (emneområder kreft, palliasjon):

<http://www.helsebiblioteket.no/fagprosedyrer>

Lokale retningslinjer og prosedyrer Jf. www.sthf.no/palliasjon

Kompetansepakke «grunnleggende kompetanse i lindrende behandling»:

<https://www.kompetansebroen.no/article/grunnleggende-kompetanse-i-lindrende-behandling/>

SLT Samarbeidet for tros- og livssynssamfunn: <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=207326>

Regional kompetansetjeneste for lindrende behandling, Helse Sør-Øst: (Emneområder «praktisk palliasjon», «nytt fra palliativ forskning»): oslo-universitetssykehus.no/palliasjon

[Palliasjon og demens for sykepleiere/Helsefagarbeidere](#). E-læringskurs, nasjonal kompetansetjeneste i aldring og helse, 2018.

Kompetansepakke «Grunnleggende kompetanse i lindrende behandling», Kompetansebroen

<https://www.kompetansebroen.no/lindre/?o=oa>